

Tanınmış şərqşünas alim Əkrəm Bağirovun 70 yaşı tamam oldu. Elmin ağır, məşəqqətli, iztirablı yolunu həyatın amalına çevirmək dünyanın zövq və ləzzətlərindən imtina edərək yalnız mənəvi aləmin sevinc və fərəhinə qane olmaq, öz əməyinin nəticəsindən doğan qürur hissi ilə duyğulanmaqdan başqa bir şey deyil. Elm öz həyatını şam kimi əridərək mil-lətin, xalqın yolunu işıqlandırmaq, onun sabahlara uzanan yo-lunda mayak olmaq, özündən sonrakı nəsillərin arzu və ideal-larının gerçəkləşməsi üçün zəmin, özül yaratmaq deməkdir.

Orda birdən-birə heç nə əldə etmək mümkün deyil, illərin, qərinələrin fasiləsiz əməyi, yuxusuz gecələrin əziyyəti bir gün sənə illərlə gözlədiyin mükafatı - insanların sevgisini, məhəbbətini qaytaranda həyatının dəyər-siz olmadığını dərk edirsən, başa düşürsən ki, mənasız yaşamamısan, əməyin hədəfə getməyib, sənə yaratdıqların dünyamızın zənginləşməsinə xidmət edib, kiminsə içindəki mənəvi boşluğu doldurmısan, cəmiyyətin çiynindəki ağır yükü yüngülləşdirməmiş. Və ərsəyə gətirdiyin kitablar indi təkcə sənə deyil, sənə təmsil etdiyin xalqın, millətin dəyəridir.

Qəhrəmanımız indi həmin kitabları vərəqləyə-vərəqləyə ömrün zirvəsində dayanıb keçdiyi yollara baxır, yaddaşındakı dünyanı sərf-nəzər edir, xatirələrinin doğma-yad deyər seçib seçməliyir. Zaman nə qədər sürətlə irəliləyərsə də, illər onu keçmişindən nə qədər uzaqlaşdır-sa da, xatirələrinin düzenini po-za bilməmiş, yaddaşındakı səli-qə-sahmanı dağıtmamışdır. Onunla ünsiyyətdə olanda ötən günlərin hərarət və soyuqluğu-nu, həzz və iztirabını, yorğunluğunu hiss edirsən, eyni za-manda gələcəyə nikbin baxırsan şahidi olursan... İnstitut illəri, Əfqanıstan müharibəsi, İranda tərcüməçilik, Əlyazmalar İnstitu-tu, yuxusuz gecələr hesabına başa gələn kitablar, elmi eza-miyyələr və s. və i.ə., eyni za-manda sabaha dair planlar, ye-ni tədqiqat layihələri haqqında düşüncələr dünənə və bu günün adamı olan bu şəxsi bizə sabahın insanı kimi də tanıdır.

Söhbət istedadlı tərcüməçi, tanınmış şərqşünas-əlyaz-maşünas alim, şair, müharibə veteranı Əkrəm Bağirovdan gedir. O, 1952-ci ilin 7 sentyab-rında Bakı şəhərində dünyaya göz açıb. 1958-ci ildə 99 sayılı orta məktəbə gedib və 1969-cu ildə həmin məktəbi əla qiymətlərlə bitirib. 1970-ci ildə S.M.Ki-rov adına Azərbaycan Dövlət Universitetinin (indiki Bakı Dövlət Universiteti) Şərqşünaslıq fakültəsinə daxil olan Ə.Bağirov 1976-cı ildə həmin universiteti fərqlənmə diplomu ilə bitirib. 1976-cı ilin iyul ayında hərbi xid-mətə çağırılıb və 1977-ci ilin fevral ayında Əfqanıstana ezam olunub. 1979-cu ildə oradan qayıdan Əkrəm Bağirov 1979-

cu ilin avqust ayında Azər-baycan Elmlər Akademiyası Əlyazmalar Fondunda (1986-cı ildən Əlyazmalar İnstitutu) baş laborant vəzifəsində əmək fəa-liyyətinə başlayıb. 1980-1984-cü illərdə Azərbaycan Elmlər Akademiyası Şərqşünaslıq İnsti-tutunun aspiranturasında (qiya-bi) oxuyub. Aspiranturayı bitirərək 1985-ci ilin oktyabr ayında "Rəhmətli Təbrizi və onun "Di-van"ının filoloji tədqiqi" mövzu-sunda namizədlik dissertasiya-sını müdafiə edib filologiya elmləri namizədi alimlik dərəcə-si alıb. Ümumiyyətlə, iki dəfə Əfqanıstanda (1973-1974, 1977- 1979) və iki dəfə İran İslam Respublikasında (1995-1996, 1998-2002) rus-fars dilləri üzrə tərcüməçi işləyib.

Söz milli-mənəvi dəyərlər-dən düşəndə sinəsi çuşub-çağlayan çaya dönmən Ə.Bağirov şərqşünas, Orta əsr Şərq əlyazmaları üzrə Respublikada sayılıb seçilən mütəxəssislər-dəndir. Bir çox yazılı abidələr onun iştirakı və müəllifliyi ilə tərcümə və tərtib olunmuş, nəşr-re hazırlanmış, işıq üzü görmüşdür: Ziyaəddin Nəxşəbi-nin məşhur Şərq ədəbi nəsr abidəsi "Tutiname", Mir Möhsün Nəvvabın "Təzkireyi-Nəvvab", Məhəmmədəğa Müctəhidzadə-nin "Riyazül-əşiqin", Mirzə Yusif Qarabağının "Məcmueyi-Vaqif və müasirini-digər", Sadiq bəy Əfşarın "Məcmül-xəvas", müəllifi hələ də məlum olmayan "Anonim Osmanlı təzkirəsi" ad-lanan təzkirələri, M.S.Orudadi-nin Sovet dövründə nəşrinə ica-zə verilməyən, XX əsrin əvvəl-lərində baş vermiş erməni-müsəlman müharibələrinə həsr olunmuş "Qanlı illər" əsəri, məş-hur Azərbaycan messenatı Hacı Zeynalabdin Tağıyevin həyatı və bioqrafiyası haqqında olan qiymətli materialları əhatə edən eyni adlı dəyərli kitabı, Nağı Şeyxzamanlının "Azərbaycan istiqlal mücadiləsi xatirələri", Adilxan Ziyadxan "Azərbaycan" toplusu, Sədrəddin Bəlağinin "Quran hekayətləri", "Nadir şah Əfşarın XVIII əsrin 30-40-cı illərində Bağdad yürüşləri", "Nadir şah Əfşarın Azərbaycan xristian əhalisi ilə münasibətlərinə dair farsdilli sənədlər", "Nadir şah əfşarın fərman və məktubları", "Nasirəddin şahın yol qeydləri", Məhbubə Tehraninin "Kərim xan Zənd", Fransua Peti dö la

Əlyazmalar arasında keçən "ömür" - Əkrəm Bağirov

Kruanın "Min bir gün" əsəri və s. bu qəbildəndir. Bütün bunlar-dan əlavə rus dilində nəşr etdir-di bir monoqrafiya və 70-dən çox elmi-kütləvi məqalənin müəllifi, Farsca-Azərbaycanca (1 cild) və Azərbaycanca-farsca (2 cild) lüğətlərin müəlliflərindən biridir.

Bəli, Əkrəm Bağirovu eyni vaxtda bir neçə prizmadan xa-rakterizə etmək olar: o, istedadlı şair, bacarıqlı tərcüməçi, səliqəli təzkirəşünas, ədəbiyyatşünas alim, tədqiqatçı və s.

O, hazırda AMEA-nın Mə-həmməd Füzuli adına Əlyazma-lar İnstitutunun "Əlyazmaların və əski çap kitablarının tərcüməsi" şöbəsinin müdiri və-zifəsində Azərbaycanın müxtəlif dillərdə olan əlyazma mirasının tərcüməsi və nəşrə hazırlanma-sı işinə uğurla rəhbərlik edir, ey-ni zamanda paralel olaraq türk və farsdilli orta əsr Azərbaycan poeziyası, o cümlədən Şərq ədəbi təzkirələrinin tədqiqi üzə-rində çalışır.

Bu onun qısa tərcümeyi-ha-lıdır. Lakin hərəsi bir cümlədən ibarət olan bu informasiyaların hər birinin arxasından az qala bütöv bir insan ömrü boylanır desək, səhv etmərik. Əkrəm Bağirov bu gün 70 illiyini qeyd etdiyi bu ömürdə bir neçə ömrə bəs edəcək bir tarix yaşayıb. Təbii ki, o bu tarixi, yuxarıda qeyd etdiyimiz kimi, zəhmətkeş-liyi, yorulmaq bilmədən çalışma-sı hesabına yazı bilib. Alimin ilk gəncliyindən belə bir xarakterə malik olduğunu müşahidə edən dostu, akademik Möhsün Nağı-soylu çox doğru olaraq onun 60 illik yubileyində yazmışdı: "Filo-logiya üzrə fəlsəfə doktoru, xal-qımızın mənəvi sərvət xəzinəsi sayılan Əlyazmalar İnstitutunun aparıcı elmi işçisi Əkrəm Bağirovun bir tədqiqatçı alim kimi başlıca xüsusiyyəti onun hədsiz zəhmətkeşliyi və əziyyətə qat-laşmaq bacarığıdır. Həyatda da belədir, yaşamaq, dolanmaq üçün Əkrəm heç vaxt özünü, necə deyirlər, oda-közə atmaq-dan çəkinmir. Kənardan baxdıq-da, o, gah əliqabarı əsl zəhmət adamını, gah da alın tərini sil-mək fürsəti belə olmayan, yo-rulmaq bilmədən çalışan tədqiqatçı alim təsirini bağışlayır".

Artıq qeyd etdiyim kimi, Ə.Bağirov unudulmuş mənəvi xəzinələrimizin tədqiqində və nəşrində əvəzsiz xidməti olan nadir əlyazmaşünas mütəxəssis kimi tanınır. O, Sadiq bəy Əfşarın, Mir Möhsün Nəvvabın, Məhəmmədəğa Müctəhidzadənin, Mirzə Yusif Qarabağının, və başqalarının yuxarıda adlarını çəkdiyim əsərlərini ilk dəfə çapa hazırlamış və onların hər biri haqqında elmi məcmuələrdə geniş məqalələrlə çıxış etmişdir. Əkrəm Bağirovun alim dəqiqliyi, həssaslığı tarixi mənbələrin xə-

tasız və səhsiz oxuculara təq-dim olunmasına şərait yaratmış-dır.

Akademik M.Nağısoylu yazır ki, Əkrəm Bağirov XVI-XVII əsrlərin görkəmli Azərbaycan şairi-ədəbiyyatşünası və rəssa-mı Sadiq bəy Əfşarın "Məcmül-xəvas" ("Seçilmişlə-rin məclisi") adlı olduqca dəyərli əsərini nəşrə hazırlarkən şəx-sən özü Təbrizə getmiş və ora-dakı Milli Kitabxanada saxlanı-lan əlyazmanın dəqiq surətini əldə edərək sözügedən kitabı ərsəyə gətirmişdir. Buna görə də ədəbiyyatşünaslarımız, tarix-çilərimiz böyük etimadla Ə.Bağirovun hazırladığı nəşrlə-rə istinad edirlər.

Əkrəm Bağirov eyni za-manda istedadlı şairdir. Bir vaxt Albert Eynşteyn deyirdi: "Elmi tefəkkürdə həmişə poeziya ele-menti olur". Bu mənada Əkrəm-də alimliklə şairliyin birləşməsi təbii sayılmalıdır. Onun tərcümə-lərinin yüksək bədii məziyyətləri onun şair təbiindən doğur. Mə-lum olduğu kimi, Şərqin incile-rindən sayılan Nəxşəbinin "Tuti-namə" əsəri nəsrə poeziyanın üzvi vəhdətindən yaranıb, belə əsərlərin tərcüməsi tərcüməçi-dən xüsusi istedad tələb edir. Ə.Bağirov həmin əsəri elə usta-lıqla tərcümə etmişdir ki, oxucu onun çevirmə olduğuna inana bilmir.

Fransua de Laroşfukonun bir prinsipi vardı: "Hər bir insanın dəyəri, sahib olduğu istedadla görə deyil, ondan necə istifadə etdiyinə əsasən müəyyən edil-məlidir". Bu düstur Əkrəm Bağirovun elmi və tərcüməçilik fəa-liyyətinin kredosu olub. O, heç vaxt ürayinə yatmayan mövzu-nu tədqiq etməyib, ruhunu oy-natmayan əsəri tərcümə elə-məyib, tənqid əvəzinə, tərif yaz-mayıb. 1990-cı illərin əvvəllərində Əkrəm Bağirov M.S.Orudadi-nin uzun illər yasaq edilmiş "Qanlı sənələr" əsərinə müraciət etdi. Erməni millətçilərinin Azər-baycan xalqının başına gətirdiyi fəlakətlərdən bəhs edən bu əsər zaman-zaman məxfi qrifi altında saxlanılmış, xalqdan gizlədilmiş-di. Ə.Bağirov həmin əsəri trans-fonoliterasiya edib geniş ictimai-

yyəyə təqdim etməklə xalqımızın qan yaddaşının bərpa edilmə-sində müstəsna rol oynadı.

Ə.Bağirov ölkədə olduğu ki-mi xaricdə də əsərlərinə istinad edilən şərqşünaslardandır. O, dəfələrlə beynəlxalq səviyyəli simpozium və elmi komfranslar-da məruzə edib, getdiyi ölkələr-də Azərbaycan elmini uğurla təmsil edib, əlyazmalarımızı, ta-riximizi, mədəniyyətimizi, ədə-biyyatımızı təbliğ edib, milli ma-raqlarımızın müdafiəsinə qalxıb. Hazırda da mənəvi xəzinəmizin dünyaya tanıtmaq istiqamətində də ardıcıl fəaliyyət göstərir. Onun səsi gah İrandan, gah Ru-siyadan, gah Bosniyadan, gah Çexiyadan, gah da Gürcüstan-dan gəlir. Hara gedirsə, özünü çoxlu sayda kitablar, əlyazma surətləri, mikrofilmlər getirir, ye-ni tapıntılar haqqında vaxtlı-vax-tında ictimaiyyətə məlumat verir.

Baltazar Qrasian deyirdi: "Səy və istedad. Əgər heç biri yoxdursa, əzəmət də yoxdur. Birləşdikdə valehedici olurlar. Səy göstərən adi adam, səy gö-stərməyən istedadlı adamdan daha çox şeyə nail olur. Şöhrət ciddi əmək hesabına qazanılır. Asanlıqla başa gələn şey yüksək qiymətləndirilə bilməz". Mənə elə gəlir ki, bu sözlər daha çox əlyazmaşünas və mətnşünas alimlərə aiddir, çünki onlar söz və cümlə ilə işləmir, hərflə, durğu işarələri ilə işləyir-lər. Hansısa hərfin düzgün oxunmaması bəzən çox ciddi fə-sadlara səbəb olur, ona görə burada zərgər incəliyi tələb olu-nur.

Əlyazmaşünas alim kimi qırx ildən artıqdır ki, işini zərgər də-qiqiliylə görən Əkrəm Bağirov millətin mənəvi yaddaşına mükəmməl əsərlərlə daxil olub. O bu gün də yorulmaq bilmədən çalışır, yazıb yadır.

Əkrəm Bağirovu 70 yaşının tamam olması münasibətlə təb-rik edir, ona uzun ömür, can-sağlığı və yaradıcılıq uğurları ar-zu edirik.

İbrahim Quliyev
AMEA M.Füzuli adına
Əlyazmalar İnstitutunun aparıcı
elmi işçisi, dosent

"Nar" Ağdam və Füzuli məktəblərinə səfər edib

"Nar" 2-ci Qarabağ müharibəsi dövründə hərbi əməliyyat-lar zamanı zərərçəkmiş məktəblərə dəstək məqsədilə bi-rinci sinif şagirdlərinin görüşünə gedib.

Füzuli və Ağdamda ümumilikdə beş tam orta məktəb olmaqla, "birinci"ləre mobil operator tərəfindən bütün dərslər ləvazimatları hə-diyyə edilib.

"Nar" artıq bir neçə ildir ki, korporativ sosial məsuliyyət (KSM) strategiyası çərçivəsində Azərbaycanın müxtəlif bölgələrində təh-sil alan şagirdlərin məktəb həyatına ilk addımlarını dəstəkləyir. Məqsəd bölgələrdə təhsil alan şagirdlərin ailələrinə dəstək olmaq və şagirdlərə dərslərində daha da uğurlu olmaları üçün stimül ver-məkdir.

"Nar"ın KSM strategiyası çərçivəsində həyata keçirdiyi digər layihələri ilə www.nar.az/projects/ səhifəsindən tanış ola bilərsiniz.